

EGE BÖLGESİNDE FAALİYET GÖSTEREN KOBİ'LERİN FİNANSAL UYGULAMALAR AÇISINDAN İLLER ARASINDA KARŞILAŞTIRILMASI

Arş. Gör. İlhan KÜÇÜKKAPLAN*
Yrd. Doç. Dr. M. Başaran ÖZTÜRK**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı KOSGEB verilerinden hareketle Türkiye’de ve Ege Bölgesinde faaliyet gösteren Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ)’in finansal uygulamalarını karşılaştırmaktır. Çalışmada kullanılan veriler “KOSGEB Yararlanıcı Durum Tespit Formu”ndan alınmıştır. Çalışmada firmaların hukuki yapıları, özkaynak kullanımları, yabancı kaynak kullanımları ile verdikleri teminat türleri karşılaştırılmıştır. Ayrıca bütçeleme, başabaş analizi ve SWOT analizi yapıp yapmadıkları da incelenmiş ve yapılan karşılaştırmalar sonucunda ulaşılan sonuçlar değerlendirilip çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, Finansal Sorunlar, Ege Bölgesi

Comparison of the Small and Medium Sized Enterprise’s (SME) Financial Applications at the Aegean Region between the Provinces

ABSTRACT

In this article has aimed to compare the SME’s answers about the financial problems at the Turkey and the Aegean Region. In this article KOSGEB’s data are used. Corporate bylaws, equity and debt uses, types of guarantee are compared in this article. Besides doing budgeting, breakeven analysis and SWOT analysis are compared. Also this article contains evaluation and solutions about the problem after the comparison.

Keywords: SMEs, Financial Problems, Aegean Region

1. GİRİŞ

Rekabetin gün geçtikçe hızlandığı ve uluslararasılaştığı ekonomik şartlarda firmalar ulusal pazarlarla birlikte uluslararası pazarlarda da çok ciddi rakiplerle mücadele etmektedir. Gelişen teknolojik imkanların bir sonucu olarak fiyata dayalı kazanç, yerini maliyete dayalı kazanca bırakmıştır. Bu şartlar altında Küçük ve Orta Ölçekli İşletme (KOBİ) ler ayakta kalabilmek için büyük işletmelere göre daha fazla çaba sarf etmek zorundadırlar.

Türkiye’de KOBİ’ler imalat işletmeleri arasında önemli bir paya sahip olup, istihdama ve yatırımlara önemli katkı sağlamaktadırlar. Avrupa Birliği sürecinin hızlanması ile birlikte KOBİ’lerin yapısal ve finansal sorunlarının artması olasıdır. Avrupa Birliği süreci, KOBİ’ler açısından fırsat ve tehditleri bünyesinde barındırmakta olup, finansal açıdan güçlü bir yapıya sahip olmalarını gerektirmektedir. Türkiye’deki KOBİ’lerin büyük bölümü finansman araçlarına ulaşma, çıkan finansman maliyetleri ile riskli büyüme planlarını kendileri için kısa vadeli kısıtlamalar olarak görmektedir. KOBİ’ler açısından finansman sorunu, uzun vadede de gelişmeyi en çok etkileyen unsur olarak gösterilmektedir. Kalkınma da önemli bir rol üstlenen bu işletmelerin söz konusu sorunlara karşı önlem almaları gerekmektedir. Büyük işletmelerin bile birleştikleri bir ortamda KOBİ’lerde de bu çözüm yolunu akılcı kılmaktadır. Bu sebeple de sektörlerin

* Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. ilhan@gazi.edu.tr

** Niğde Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü. mbozturk@nigde.edu.tr

ve KOBİ'lerin iyi tanınması ve analizlerinin yapılması başarılı birleşmelere sebep olabilecektir.

Çalışmamızın ilk bölümünde KOBİ'lerle ilgili tanım ve Türkiye'deki niceliksel durumları hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Sonrasında sanayileşme de doyuma ulaşan Edirne, İstanbul, Sakarya, Kocaeli ve Bursa bölgesine bünyesinde barındırdığı olanaklar ile alternatif oluşturabilecek Ege Bölgesindeki 6.218 adet KOBİ'nin çeşitli açılardan karşılaştırılmaları yapılmaktadır. Çalışma incelenen konuların genel bir değerlendirmesini içeren sonuç bölümü ile tamamlanmaktadır.

2. KOBİ Tanımı ve Genel Olarak Türkiye'deki KOBİ'ler

Türkiye'de KOBİ'ler ekonomide önemli bir rol üstlenmektedir. Türkiye'de KOBİ'lerle ilgilenen bütün kurumlar kendilerine göre farklı tanımlar geliştirmişlerdir. KOSGEB'in 2005 yılında Avrupa Birliğinde geçerli olan KOBİ tanımı benimsemesi ile bu karışıklık giderilmiştir. AB'deki KOBİ tanımlamasına ilişkin esaslar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: AB'de KOBİ Tanımı

Çalışan Sayısı	Satış Büyüklüğü	Aktif Büyüklüğü
1 – 9	< 2 Milyon €	< 2 Milyon €
10 – 49	< 10 Milyon €	< 10 Milyon €
50 - 249	< 50 Milyon €	< 43 Milyon €

Kaynak:Metin Kamil Ercan, "KOBİ BORSALARI", 22.05.2005, Bandırma

Tablo 1'de ifade edilen KOBİ tanımı kriterleri arasında yer alan aktif büyüklüğü hususunda bir takım özellikli durumlara değinmek gerekmektedir. Buna göre, bir işletmenin KOBİ sınıflamasına girebilmesi için hisselerinin % 25'inden fazlasının büyük işletmelere ait olmamasını gerekmektedir. Diğer önemli bir husus ise, aktif büyüklüğünün aktiflerde arsa ve bina toplamları dikkate alınmadan hesaplanan net bilanço rakamını ifade etmesidir.

AB'deki tanıma benzer şekilde Türkiye'de yapılan son KOBİ tanımı ise; "250 kişiden az yıllık çalışan kişiyi istihdam eden, yıllık net satış hâsılatı ya da mali bilançosu 25 Milyon YTL.'yi aşmayan işletmeler; mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletmeler" şeklindedir.¹

Türkiye'de KOBİ'lerin ekonomi çalışan işçi sayısına göre dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2: Türkiye'de Çalışanlarına Göre İşletme Sayıları

Çalışan Sayısı	İşletme Sayısı	Yüzdesi
Sadece İşletme Sahibi	23.762	% 1,38
1 – 9	1.633.509	% 94,94

¹ TANRIÖVEN Cihan, AKTAŞ Rafet ve BAŞCI E. Savaş, "AB Uyum Sürecinde Türkiye'deki Kobi'lerin Mevcut Durumlarının Tespiti Ve Kobi'lerin Finansman İhtiyaçlarının Giderilmesinde Kosgeb Destek Modelinin Etkinliğinin İncelenmesi", **Uluslararası AB Müzakere Sürecinde Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Ve Siyasi Yapısındaki Değişim Ve Dönüşümler Sempozyumu**, Mart, 2006, Kütahya, s. 1

10 – 49	53.246	% 3,09
50 – 99	5.080	% 0,30
100 – 150	1.804	% 0,10
151 – 250	1.387	% 0,08
251 +	1.810	% 0,11
TOPLAM	1.720. 598	% 100,00

Kaynak : DİE, İmalat Sanayi İşyeri Sayımı, 2001.

Türkiye’deki işletmelerin önemli bir kısmı son yapılan tanıma göre %99,09’u KOBİ niteliğinde olan işletmelerdir. Diğer kriterler göz önüne alındığında ise bu oran çok fazla değişiklik göstermeyecektir.

Tablo 3: Türkiye’de Hukuki Yapılarına Göre İşletme Sayıları

Hukuki Durum	İşletme Sayısı	Yüzdesi
Ferdi Mülkiyet	1.386.491	% 80,58
Adi Ortaklık	28.607	% 1,66
Kolektif Şirket	3.970	% 0,23
Komandit Şirket	197	% 0,01
Limited Şirket	233.193	% 13,55
Anonim Şirket	34.843	% 2,03
Kooperatif	14.213	% 0,83
Diğer	19.084	% 1,11
TOPLAM	1.720. 598	% 100,00

Kaynak: DİE, İmalat Sanayi İşyeri Sayımı, 2001.

Türkiye’de limited ve anonim şirket sayısının toplam işletme sayısına oranı %15,58 gibi küçük bir orandır. Türkiye’de işletmelerin önemli bir bölümü profesyonel yönetimden çok şahısların bilgi ve becerilerine göre yönetilmektedir. 2002 tarihinde Türkiye’deki istihdamın % 61,1’ini sağlayan KOBİ’ler, katma değerde ancak % 27,3 bir oran yakalayabilmektedir. 2003 yılında ise istihdamın % 47’sini ve katma değerini % 38’ini teşkil etmektedir. Görüldüğü üzere Türkiye ekonomisinde KOBİ’ler verimsiz çalışan işletmeler olarak yer almaktadır.² Bu işletmelerden yaklaşık 246.899’u KOSGEB’in destek alanındaki imalat işletmeleridir. Çalışmada bu işletmelerden KOSGEB tarafından yapılan Yararlanıcı Değerlendirme Tespit Formu (YDTF)³ ile imalat işletmelerinden Aralık 2005 tarihi itibarıyla ulaşılan 49.311 adet işletmeye ilişkin veriler kullanılmaktadır.

² DOĞAN Özlem İpekgil, MARANGOZ Mehmet, “KOBİ’lerin Dış Pazarlara Açılmada Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri Ve Bir Uygulama” Nisan, 2002

³ Küçük ve Orta Ölçekli sanayi işletmelerine verilen hizmet ve desteklerin en etkin şekilde sunulabilmesi amacıyla, desteklerden faydalanacak olan işletmelerin mevcut durumlarının tespit edilmesi amacıyla KOSGEB tarafından yürütülen anket çalışmasıdır.

3. Ege Bölgesindeki KOBİ'lerin Karşılaştırmalı Analizi

Çalışmanın bu kısmında Ege bölgesinde faaliyet gösteren KOBİ'ler hukuki statüleri, finansal durumları, stratejik yapılanma sürecinde performans ölçüm ve geliştirme faaliyetleri açısından iller itibarıyla karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir.

Çalışmada Afyon ilinden 377, Aydın'dan 541, Denizli'den 981, İzmir'den 2.850, Kütahya'dan 243, Manisa'dan 751, Muğla'dan 113 ve Uşak ilinden 362 firma analize dâhil edilmiştir. Firmalar, küçük ve orta büyüklükte olup KOSGEB desteklerinden yararlanmak için bu kurumun veri havuzuna kendi istekleri ile adı geçen YDTF formunu doldurarak katılmıştır.

3.1 Hukuki Statüleri

Türkiye'deki KOBİ'ler hukuki statüleri açısından incelendiğinde ağırlıklı Limited (%51,14) şirket şeklinde yapılandıkları, şahıs işletmesi şeklinde olanlarında (%29,08) azımsanamayacak ölçüde olduğu görülmektedir. A.Ş. statüsündeki KOBİ'lerin toplam içindeki oranının ise %13,46 olarak gerçekleşmektedir.

Tablo 4: KOBİ'lerin Hukuki Statülerinin Karşılaştırması

Hukuki Statü	Anonim	Kollektif	Komandit	Kooperatif	Limited	Şahıs	Diğer	Statü Belirtme yeniler	Genel Toplam
Türkiye	6638	300	74	27	25218	14340	578	2136	
%	13,46%	0,61%	0,15%	0,06%	51,14%	29,08%	1,17%	4,33%	49.311
Ege Bölgesi	966	63	8	4	3496	1497	83	101	
%	15,54%	1,01%	0,13%	0,06%	56,22%	24,08%	1,33%	1,62%	6.218
Afyon	62	2		1	231	71	4	6	
%	16,45%	0,53%	0,00%	0,27%	61,27%	18,83%	1,06%	1,59%	377
Aydın	72	5	1	1	240	199	14	9	
%	13,31%	0,92%	0,18%	0,18%	44,36%	36,78%	2,59%	1,66%	541
Denizli	150	12	1	1	533	256	18	10	
%	15,29%	1,22%	0,10%	0,10%	54,33%	26,10%	1,83%	1,02%	981
İzmir	492	30	4		1791	452	20	61	
%	17,26%	1,05%	0,14%	0,00%	62,84%	15,86%	0,70%	2,14%	2.850
Kütahya	30	4		1	119	82	4	3	
%	12,35%	1,65%	0,00%	0,41%	48,97%	33,74%	1,65%	1,23%	243
Manisa	105	8	2		331	281	20	4	
%	13,98%	1,07%	0,27%	0,00%	44,07%	37,42%	2,66%	0,53%	751
Muğla	21				64	25	2	1	
%	18,58%	0,00%	0,00%	0,00%	56,64%	22,12%	1,77%	0,88%	113
Uşak	34	2			187	131	1	7	
%	9,39%	0,55%	0,00%	0,00%	51,66%	36,19%	0,28%	1,93%	362

Ege bölgesindeki KOBİ'lerin hukuki statülerinin birikte incelenmesinden doğan sonuç Türkiye genelinden farklı değildir. Ege bölgesindeki KOBİ'lerin %56,22 gibi büyük bir çoğunluğu Limited şirket şeklinde kurulmuş yine %24,08'lik kısmı ise şahıs işletmesi şeklinde kurulmuştur. Ege bölgesinde veri havuzuna katılan firmaların %15,54'ü ise anonim şirket olarak kurulmuştur. İller ayrı ayrı incelendiğinde ise bütün illerde Limited şirket yapılanmasının önemli bir paya sahip olduğu ve onu takiben şahıs işletmelerinin geldiği görülmektedir.

3.2 Finansal Yapılanma ve Uygulamaları

Çalışmada bu başlık altında KOBİ'lerin sermayeleri, kredileri ve diğer finansal göstergeler hakkında kısaca bilgi verilmeye çalışılacaktır. Bu bilgiler Ege bölgesinde

faaliyet gösteren KOBİ'lerin finansal durumları ile ilgili genel bilgiler edinilmesi ve finansal problemlere çözüm yolları aranırken temel oluşturması açısından önemlidir.

Tablo 5:Firmalarda Kullanılan Sermaye Tutarı

Kullanılan Sermaye	50 milyardan az	51-150 milyar	151-300 milyar	301 milyardan fazla	Sermaye Durumu Belirtmeyenler	Genel Toplam
Türkiye	16.685	9.837	5.710	9.100	7.979	49.311
%	33,84%	19,95%	11,58%	18,45%	16,18%	
Ege Bölgesi	1.777	1.400	815	1.381	845	6.218
%	28,58%	22,52%	13,11%	22,21%	13,59%	
Afyon	108	77	52	69	71	377
%	28,65%	20,42%	13,79%	18,30%	18,83%	
Aydın	135	99	65	67	175	541
%	24,95%	18,30%	12,01%	12,38%	32,35%	
Denizli	288	198	120	200	175	981
%	29,36%	20,18%	12,23%	20,39%	17,84%	
İzmir	766	668	404	726	286	2.850
%	26,88%	23,44%	14,18%	25,47%	10,04%	
Kütahya	108	51	16	40	28	243
%	44,44%	20,99%	6,58%	16,46%	11,52%	
Manisa	266	173	99	197	16	751
%	35,42%	23,04%	13,18%	26,23%	2,13%	
Muğla	19	32	20	39	3	113
%	16,81%	28,32%	17,70%	34,51%	2,65%	
Uşak	87	102	39	43	91	362
%	24,03%	28,18%	10,77%	11,88%	25,14%	

Türkiye çapında anketi cevaplayan firmalar karşılaştırıldığında kullanılan sermaye tutarının 50 Milyardan az (50.000 YTL) olan firmalar ana kütleinin %33,84'ünü oluşturmaktadır. Yaklaşık olarak %20'side 51 Milyar ile 150 Milyar arasında özkaynak kullanmaktadır. Ege bölgesi genelinde gözlenen durum Türkiye ölçeğinden çok farklı değildir. Firmaların çoğunun kullandıkları sermaye tutarını belirtmemesi ise kayıt dışı ekonominin bir

yansıması olarak kabul edilebilir. Bu konuda en şeffaf davranan iller Manisa ile Muğla iken en kapalı davranan firmalar ise Denizli ilinde faaliyet göstermektedir. Türkiye genelinde ve Ege bölgesinde kullanılan sermayenin tutarının önemli bir kısmının 50 Milyardan az olması KOBİ'lerin önemli sorunlarının özkaynak yetersizliği olduğu gözlenmektedir. Firmaların yabancı kaynak kullanıp kullanmadığı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 6:Firmaların Kredi Kullanım Durumu

Kredi Kullanım Durumu	Kullanıyor	Kullanmıyor	Yanıt Vermeyenler	Genel Toplam
Türkiye	15.689	30.251	3.371	49.311
%	31,82%	61,35%	6,84%	
Ege Bölgesi	2.624	3.272	322	6.218
%	42,20%	52,62%	5,18%	
Afyon	152	199	26	377
%	40,32%	52,79%	6,90%	
Aydın	229	277	35	541
%	42,33%	51,20%	6,47%	
Denizli	355	562	64	981
%	36,19%	57,29%	6,52%	
İzmir	1.313	1.402	135	2.850
%	46,07%	49,19%	4,74%	
Kütahya	80	154	9	243
%	32,92%	63,37%	3,70%	
Manisa	316	407	28	751
%	42,08%	54,19%	3,73%	
Muğla	70	42	1	113
%	61,95%	37,17%	0,88%	
Uşak	109	229	24	362
%	30,11%	63,26%	6,63%	

Firmaların kredi kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda Türkiye genelinde firmaların %61,35'lik gibi büyük bir oran kredi kullanmadığını ve %31,82'lik kısmı ise kredi kullandıklarını belirtmektedir. Ege bölgesi genelinde kredi kullanan ve kullanmayan firmalar arasında fark belirgin değildir. İl bazında incelemek gerekirse Denizli, Kütahya ve Uşak illerinde kredi kullanmayan firmalar yoğunlukta ise de Afyon, Aydın, İzmir, Manisa ve Muğla'da kredi kullanan firmalar yoğun gözlenmektedir. Basit anlamda kredi kullanmanın finansal kaldıraç etkisi diğer ifade ile finansal riski artırdığı düşünüldüğünde İzmir ve Muğla ilinde faaliyet gösteren firmaların risk almaya yatkın olduğu gözlenmektedir. Bu yorumun yapılması basit anlamdadır. Tabii ki kullanılan kredi tutarının pasifteki payı ve kullanılan kredinin vadesi önem arz etmektedir. Kullanılan kredilerin türlerinin dağılımı ise aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 7:Firmaların Kullandıkları Kredi Türleri

Kullanılan Kredi Türü	İşletme Kredisi	Yatırım Kredisi	İhracat Kredisi	Genel Toplam
Türkiye	11.607	3.422	2.015	17.044
%	68,10%	20,08%	11,82%	
Ege Bölgesi	1.969	532	403	2.904
%	67,80%	18,32%	13,88%	
Afyon	113	23	20	156
%	72,44%	14,74%	12,82%	
Aydın	192	33	30	255
%	75,29%	12,94%	11,76%	
Denizli	240	79	80	399
%	60,15%	19,80%	20,05%	
İzmir	967	271	227	1.465
%	66,01%	18,50%	15,49%	
Kütahya	67	17	3	87
%	77,01%	19,54%	3,45%	
Manisa	257	61	18	336
%	76,49%	18,15%	5,36%	
Muğla	51	24	13	88
%	57,95%	27,27%	14,77%	
Uşak	82	24	12	118
%	69,49%	20,34%	10,17%	

Firmaların kullandıkları kredi türleri incelendiğinde Türkiye genelinde ve Ege bölgesinde kredi kullanan firmaların bu kredileri kısa vadeli ihtiyaçlarını karşılamak için işletme kredisi şeklinde kullandığı gözlenmektedir. Yatırım kredisi kullanan firmalar Türkiye ve Ege bölgesinde düşük oranda görülmektedir. Diğer taraftan Ege bölgesinde Denizli ve İzmir illerinde ihracat kredi kullanımının diğer illere göre yoğun olduğu gözlenmektedir. İhracatta bölgede bu iki il ön plana çıktığı bilinmesine rağmen gelen rakamlar da bu durumu tescil etmektedir. Kullanılan krediler için verilen teminatlar aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 8:Firmaların Kullandıkları Krediler İçin Verilen Teminatlar

Verilen Teminat Türü	İpotek	Kefillik	KGF	İmza Karşılığı	Belge Karşılığı	Genel Toplam
Türkiye	7.849	3.368	113	4.218	3.328	18.876
%	41,58%	17,84%	0,60%	22,35%	17,63%	
Ege Bölgesi	1.357	650	11	677	510	3.205
%	42,34%	20,28%	0,34%	21,12%	15,91%	
Afyon	83	42		28	23	176
%	47,16%	23,86%	0,00%	15,91%	13,07%	
Aydın	116	73		59	36	284
%	40,85%	25,70%	0,00%	20,77%	12,68%	
Denizli	186	83	1	119	40	429
%	43,36%	19,35%	0,23%	27,74%	9,32%	
İzmir	670	286	7	338	328	1.629
%	41,13%	17,56%	0,43%	20,75%	20,14%	
Kütahya	39	27		15	15	96
%	40,63%	28,13%	0,00%	15,63%	15,63%	
Manisa	169	103	2	66	47	387
%	43,67%	26,61%	0,52%	17,05%	12,14%	
Muğla	45	12		12	10	79
%	56,96%	15,19%	0,00%	15,19%	12,66%	
Uşak	49	24	1	40	11	125
%	39,20%	19,20%	0,80%	32,00%	8,80%	

Ankete katılan firmaların önemli bir kısmı (%41,58) kullandıkları kredi karşılığında ipotek olarak teminat vermektedir. İpotek masrafları dikkate alındığında bu KOBİ'ler için önemli bir maliyeti beraberinde getirmektedir. Ege bölgesindeki firmalar içinde bu durum geçerlidir. Teminat olarak ipotek verilmesi kredi maliyetlerini artıran bir unsur olup firmaların sahipleri üstünde yarattığı psikolojik etki de göz ardı edilmemelidir. Finansman uygulamalarının başında gelen bütçeleme ile ilgili firmaların verdikleri cevapları gösteren tablo aşağıda verilmektedir.

Tablo 9:Firmaların Yıllık Plan ve Bütçe Uygulamaları

Yıllık Plan Bütçe	Yapılıyor	Yapılmıyor	Yanıt Vermeyenler	Genel Toplam
Türkiye	26.948	19.462	2.901	49.311
%	54,65%	39,47%	5,88%	
Ege Bölgesi	2.955	2.319	193	5.467
%	54,05%	42,42%	3,53%	
Afyon	236	117	24	377
%	62,60%	31,03%	6,37%	
Aydın	270	256	15	541
%	49,91%	47,32%	2,77%	
Denizli	446	486	49	981
%	45,46%	49,54%	4,99%	
İzmir	1.585	1.188	77	2.850
%	55,61%	41,68%	2,70%	
Kütahya	112	116	15	243
%	46,09%	47,74%	6,17%	
Manisa	318	420	13	751
%	42,34%	55,93%	1,73%	
Muğla	68	41	4	113
%	60,18%	36,28%	3,54%	
Uşak	238	115	9	362
%	65,75%	31,77%	2,49%	

Türkiye’de çalışmaya katılan 49.311 firmadan 26.948 adeti (%54,65) yıllık plan ve bütçe uygulaması yaptığını, 19.462 firma (%39,47) ise yapmadığını bildirmiştir. Ege bölgesinde genel durum incelendiğinde ise durumun Türkiye ölçeğinden pek farklı olmadığı gözlenmektedir. Bölge genelindeki firmaların %54,05’i yıllık bütçe yaparken, %42,42’sinin bütçe yapmadığı görülmektedir. Denizli ve Manisa illerinde bütçe uygulaması yapmayan firmaların yapanlara göre fazla olması dikkat çekmektedir. Avrupa Birliğine üyelik çalışmalarının devam ettiği bu dönemde özellikle AB’ne üye olunmasından sonra KOBİ’leri bekleyen rekabet ortamı dikkate alındığında firmaların hala bütçe uygulamasına geçmemeleri kendileri açısından önemli bir dezavantaj oluşturmaktadır. Bununla birlikte verilen cevaplar incelendiğinde firmaların bütçe uygulamasına sıcak bakmazken maliyet analizlerine sıkı olarak bağlı oldukları görülmüştür. Başabaş analizi ise finansal konular içinde incelenen son başlıkta yer almaktadır.

Tablo 10:Firmaların Başabaş Analizi Uygulamaları

Başabaş Noktası Analizi	Yapılıyor	Yapılmıyor	Yanıt Vermeyenler	Genel Toplam
Türkiye	15.060	30.288	3.963	49.311
%	30,54%	61,42%	8,04%	
Ege Bölgesi	1.457	4.523	238	6.218
%	23,43%	72,74%	3,83%	
Afyon	107	245	25	377
%	28,38%	64,99%	6,63%	
Aydın	141	373	27	541
%	26,06%	68,95%	4,99%	
Denizli	279	643	59	981
%	28,44%	65,55%	6,01%	
İzmir	888	1.847	115	2.850
%	31,16%	64,81%	4,04%	
Kütahya	64	167	12	243
%	26,34%	68,72%	4,94%	
Manisa	123	614	14	751
%	16,38%	81,76%	1,86%	
Muğla	25	65	23	113
%	22,12%	57,52%	20,35%	
Uşak	202	149	11	362
%	55,80%	41,16%	3,04%	

Firmalar için başabaş noktası analizi kara geçiş noktasını gösteren önemli bir analizdir. Başabaş noktası analizi ayrıca fiyatlandırma tekniği olarak da kullanılabilir niteliktedir. Firmaların bu analizi yapabilmeleri için amortisman hariç sabit maliyetlerini, amortisman tutarını, değişken maliyetlerini ve satmayı düşündükleri fiyatı belirlemeleri gerekmektedir. Tüm bu bilgilerin belirlenmesi rekabetin yoğun yaşandığı bu günlerde firmaların ayakta kalabilmelerinin ve yola devam edebilmelerinin bir şartıdır. Türkiye genelinde firmaların sadece %30,54'ü başabaş noktasını hesapladığını belirtirken önemli bir kısmı (%61,42) ise hesaplama yapmadığını belirtmiştir. Ege bölgesinde faaliyet gösteren firmaların genelinde ise Türkiye ölçeğinden farklı değildir. Soruyu cevaplayan firmaların %72,74'ü başabaş analizi yapmadığını bildirmiştir. İller bazında incelendiğinde durum çok farklı değildir. Uşak ilinde nispeten ölçeğe göre firmaların göreceli olarak başabaş analizine önem verdiği söylenebilir.

Firmaların ileriye yönelik olarak yaptıkları çalışmalar finansal açıdan da önemlidir. İleriye yönelik çalışmaların başında ise güçlü ve zayıf yönlerin araştırıldığı SWOT analizi gelmektedir. SWOT analizi firmaların rakiplerine göre kendilerini her anlamda karşılaştırabilecekleri bir analiz türüdür. Türkiye'de ve Ege bölgesinde firmaların bu analize ilişkin cevapları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 11:Firmaların SWOT Analizi Uygulamaları

Güçlü Zayıf Yönler Analizi	Yapılıyor	Yapılmıyor	Yanıt Vermeyenler	Genel Toplam
Türkiye	8.226	36.608	4.477	49.311
%	16,68%	74,24%	9,08%	
Ege Bölgesi	675	5.241	302	6.218
%	10,86%	84,29%	4,86%	
Afyon	67	279	31	377
%	17,77%	74,01%	8,22%	
Aydın	40	482	19	541
%	7,39%	89,09%	3,51%	
Denizli	149	769	63	981
%	15,19%	78,39%	6,42%	
İzmir	314	2.420	116	2.850
%	11,02%	84,91%	4,07%	
Kütahya	17	213	13	243
%	7,00%	87,65%	5,35%	
Manisa	30	708	13	751
%	3,99%	94,27%	1,73%	
Muğla	22	75	16	113
%	19,47%	66,37%	14,16%	
Uşak	36	295	31	362
%	9,94%	81,49%	8,56%	

Türkiye genelinde firmaların %74 gibi önemli bir kısmı SWOT analizi yapmadıklarını belirtmektedir. Ege bölgesi geneli ve illerinde de durum Türkiye genelinden farklı değildir. Firmalar rakiplerine göre zayıf ve güçlü yönlerini analiz etmemekle objektif değerlendirmeden uzak kararlar almaktadır. Rekabetin daha da artacağı gelecekte firmalar için bu analizin önemi bir katta daha artmaktadır.

4. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Çalışmada Ege Bölgesindeki KOBİ niteliğindeki firmalar iller arasında finansal açıdan çeşitli sayısal kriterlere göre karşılaştırılmıştır. Bu çalışmada KOSGEB verilerinden hareket edilmiştir. Bu durum çalışmada kullanılan örneklem setinin büyüklüğünü artırırken çalışmayı elde edilecek veri türü açısından ise kısıtlamıştır.

Türkiye’de KOBİ’lerin finansal sorunlarının olduğu KOBİ lerle ilgili yapılan bütün çalışmaların ortak noktasını oluşturmaktadır. Sorunların başında da özkaynak yetersizliği ve pahalı yabancı kaynak maliyeti gelmektedir. Türkiye’de firmaların özellikle KOBİ’lerin hukuki yapıları incelendiğinde önemli bir kısmının riskin tamamen kurucuya ait olduğu ferdi mülkiyet şeklinde olduğu görülmektedir. Bu durumun çözümü için sermaye şirketi biçiminde yapılanmanın sağlanması için özendirici tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Türkiye’de ve Ege bölgesinde faaliyet gösteren KOBİ’lerin önemli bir kısmının özsermayesinin 150 bin YTL.’den (150 Milyar TL) düşük olduğu gözlenmektedir. Özsermayeleri güçlü KOBİ’ler rekabette daha avantajlı bir konuma

sahip olacağı için firmaların özsermayelerini geliştirmeleri için yöntemler aranmalıdır. Bu yöntemlerin başında kotasyon şartları hafifletilmiş bölgesel borsalar kurulması yoluyla firmaların hisse senedi ihracı ile özsermayelerini güçlendirmelerine olanak yaratılması gelmektedir. Kurulacak olan bu borsaların aynı zamanda rekabete karşı birleşme yolunu seçecek olan KOBİ'lerin gerçek değerinin belirlenmesi açısından faydalı olacağı açıktır.

KOBİ'lerin diğer finansal sorunlarından birisi de pahalı kullanılan yabancı kaynaklardır. Özellikle bu kredileri almak için verilen teminat ve ipoteklerinde yarattığı maliyetlerde dikkate alınacak olursa bu borçların fiili maliyetleri bir kat daha artmaktadır. Türkiye'de verilen krediler karşılığında önemli bir kısmına ipotek alınması ve kullanılan bu kredilerin genellikle işletme kredisi olması vade uyumsuzluğuna yol açarak KOBİ'leri daha zor durumda bırakmaktadır. Basel II Kriterleri uygulanmaya başlandıktan sonraya ortaya çıkacak durum da dikkate alındığında KOBİ'lerin daha da zorlanacakları açıktır.

Son yıllarda Türk ekonomisinin kat ettiği mesafe dikkate alındığında KOBİ'lerin gelecek planlamasına yeteri kadar önem vermemesi dikkati çekmektedir. KOBİ'lerin başabaş analizi ve SWOT analizi uygulamalarındaki eğilimi bütçeleme davranışından farklı değildir. Rekabet ortamının hızla arttığı bu dönemlerde maliyetlerini, nakit akımlarını, rakiplerine göre güçlü ve zayıf yönlerini bilen KOBİ'lerin ayakta kalacağı açıktır.

Söz konusu değerlendirmelerden ortaya çıkan sonuçlardan üzerinde önemle durulması gerekenlerin başında KOBİ'lerin özkaynak yetersizliklerinin bir an önce giderilmesi gelmektedir. Bir diğer sonuç ise KOBİ'lerin ulusal ve uluslararası rekabete dayanabilmeleri için birleşme seçeneğini de göz ardı etmemeleri gereğidir.

KAYNAKÇA

CIVAN Mehmet, UĞURLU Mustafa, "KOBİ'lerin AB'ye Uyum Sürecine Yönelik Örnek Uygulama", VII. Ulusal Finans Sempozyumu, Ekim, 2003, İstanbul.

DİE, İmalat Sanayi İşyeri Sayımı, 2001

DOĞAN Özlem İpekçil, MARANGOZ Mehmet, "KOBİ'lerin Dış Pazarlara Açılmada Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri Ve Bir Uygulama" Nisan, 2002
<http://www.dtm.gov.tr/ead/DTDERGI/nisan2002/KOBİ.htm>

ERCAN, Metin Kamil, "KOBİ BORSALARI", 22.05.2005, Bandırma,
<http://w3.gazi.edu.tr/web/mkercan>

KOSGEB, Yararlanıcı Durum Tespit Formu, Mart 2005,

KOSGEB, Yararlanıcı Durum Tespit Formu, Şubat 2006,

TANRIÖVEN Cihan, AKTAŞ Rafet ve BAŞCI E. Savaş, "AB Uyum Sürecinde Türkiye'deki Kobi'lerin Mevcut Durumlarının Tespiti Ve Kobi'lerin Finansman İhtiyaçlarının Giderilmesinde Kosgeb Destek Modelinin Etkinliğinin İncelenmesi", Uluslararası AB Müzakere Sürecinde Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Ve Siyasi Yapısındaki Değişim Ve Dönüşümler Sempozyumu, Mart, 2006, Kütahya